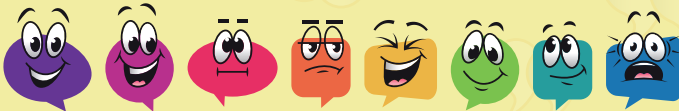

**THE CLEAN
SPEECH PROJECT**

promoting constructive speech

SPEECH DILEMMAS SOURCE BOOK

WOHL LEGACY
Empowering Communities
Transforming Lives.

a joint project of

Seed **GIFT**

CARD 1: Let's look at what the Torah has to say about giving bad advice:

The pasuk in Vayikra 19:14 tells us:

לא־תִקְלַל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מַכְשָׁל וְיִרְאֵת מֵאֲלֵהֶיךָ אֲנִי ה':

You may not curse the deaf; you may not trip up a blind person.

You should fear Hashem, I am Hashem.

Rashi gives an example:

לפני עור לא תתן מכשל: לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו,

אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור, ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו.

For example, do not say to someone: "Sell your field and buy a donkey with the money" - where the person owes you money and you are planning on taking the donkey from him.

The Sefer Hachinuch 232 explains the problem of giving bad advice:

לא להכשיל בני ישראל לתת להם עצה רעה, אבל נייער אותם כשישאלו עצה,

במה שנאמין שהוא יושר ועצה טובה.

The prohibition is on 'tripping up another Jew' (causing them to make a wrong decision) by giving them bad advice. Rather, we should give them the advice we think is best for them.

CARD 2: In this card we will explore the topic of Lashon Hara:

Vayikra 19:16 teaches us:

לא־תִלְךָ רֵכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תִעַמְדַּם עַל־דַּם רֵעֶךָ אֲנִי ה':

Don't be a gossipmonger. Don't stand by whilst your friend is in danger.

I am Hashem.

The Rambam (Hilchot De'ot 7:1-2) speaks about Lashon Hara:

הַמְרַגֵּל בַּחֲבֵרוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה שְׁנֵאֲמַר (ויקרא יט טז) "לֹא תִלְךָ רֵכִיל בְּעַמֶּיךָ". וְאִם עַל פִּי שְׂאִין לֹקֵחַ
עַל דְּבַר זֶה עוֹן גְּדוֹל הוּא וְגוֹרֵם לְהִרְגַּנְפוֹת רַבּוֹת מִיִּשְׂרָאֵל. לְכַף נִסְמָךְ לוֹ (ויקרא יט טז) "וְלֹא תִעַמְדַּם עַל
דַּם רֵעֶךָ". צֵא וְלִמַּד מֵהָ אֶרֶץ לְדוֹאֵג הָאֲדָמִי:

*A person who collects gossip about a colleague goes against what the Torah says [Vayikra 19:16]: "Do not go around gossiping among your people..."
It is a severe sin and can cause the death of many Jews.
Therefore, [the warning]: "Do not stand still over your neighbour's blood"
is placed next to it in the Torah.*

CARD 2 CONT.

אי זהו רכיל. זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלוני כך וכך שמעתי על פלוני. אף על פי שהוא אמת הרי זה מחריב את העולם. יש עון גדול מזה עד מאד והוא בכלל לאו זה והוא לשון הרע. והוא המספר בגנות חברו אף על פי שאומר אמת. אבל האומר שקר נקרא מוציא שם רע על חברו. אבל בעל לשון הרע זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני וכך וכך היו אבותיו וכך וכך שמעתי עליו ואמר דברים של גנאי. על זה אמר הכתוב

(תהילים יב ד) "יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות":

Who is someone who gossips? One who collects information and [then] goes from person to person, saying: "This is what so and so said." "This is what I heard about so and so." Even if the statements are true, they bring about the destruction of the world.

CARD 3: Learning about Constructive Lashon Hara, as described by the Chafetz Chaim:

Sefer Chafetz Chaim, The Prohibition Against Lashon Hara, Principle 10, Seif 1:

אם אחד ראה אדם, שעשה עולה לחברו, כגון שגזלו או עשקו או הזיקו, בין אם הנגזל והנזק יודעים מזה או לא. או שבישו, או שצערו והונה אותו בדברים. ונודע לו בברור, שלא השיב לו את הגזלה ולא שלם לו את נזקו ולא בקש פניו להעביר לו על עונו, אפלו ראה דבר זה ביחודי, יכול לספר הדברים לבני אדם כדי לעזר לאשר אשם לו ולגנות המעשים הרעים בפני הבריות, אף זהר, שלא יחסרו אלו השבעה פרטים, שנבארם בסמוך.

If a person saw someone harming his friend ... he is allowed to tell others in order to help the one who was wronged.

(But he must take care to fulfil seven conditions, which will be explained.)

CARD 4: In this section we will learn about the conditions that PERMIT speaking Constructive Lashon Hara:

Chafetz Chaim Part One, The Prohibition Against Lashon Hara, Principle 10, Seif 1:

(א) אם אחד ראה אדם, שעשה עולה לחברו, כגון שגזלו או עשקו או הזיקו, בין אם הנגזל והנזק (ב) יודעים מזה או לא. או שבישו, או שצערו והונה אותו בדברים. (ג) ונדע לו בברור, שלא השיב לו את הגזלה ולא שלם לו את נזקו (ד) ולא בקש פניו להעביר לו על עונו, אפלו ראה דבר זה ביחיד, יכול לספר הדברים לבני אדם כדי לעזר לאשר אשם לו ולגנות המעשים הרעים בפני הבריות, אך זהר, שלא יחסרו אלו השבעה פרטים, שנבארם בסמוך.

If a person saw someone harming his friend ... he is allowed to tell others in order to help the one who was wronged. But he must take care to fulfil seven conditions, which will be explained:

א שיראה זה הדבר בעצמו, ולא על ידי שמיעה מאחרים, אם לא שנתברר לו אחר כך, שהדבר אמת.

a) You have to personally see the person doing wrong; and not just hear rumours from others.

ב שיזהר מאד, שלא יחליט תכף את הענין בדעתו לגזל ועשק או להזק וכיוצא בזה, רק יתבונן היטב את עצם הענין, אם הוא על פי דין בכלל גזל או הזק.

b) Check that you saw it correctly.

ג שיוכיח את החוטא מתחלה ובלשון רכה, אולי יוכל להועיל לו, ויטיב על ידי זה את דרכיו, ואם לא ישמע לו, אז יודיע לרבים את אשמת האיש הזה, מה שהזיד על רעהו.

c) Tell the person off ('give them rebuke') first, if you possibly can.

ד שלא יגדיל העולה יותר ממה שהיא.

d) Don't exaggerate what the person did. Don't make it out to be worse. Just report what you saw.

ה שיכון לתועלת, ולא להנות, חס ושלום, מהפגם ההוא, שהוא נותן בחברו, ולא מצד שנאה, שיש לו עליו מקבר.

e) You need to intend to help someone. You can't just say the information because you don't like the person; or because you enjoy gossiping.

ו אם הוא יכול לסבב את התועלת הזאת גופא {עצמה} בעצה אחרת, שלא יצטרך לספר את ענין הלשון הרע עליו, אזי בכל גוני אסור לספר.

f) If you can solve the situation without speaking Lashon Hara; that is the best, whenever possible.

ז שלא יסובב על ידי הספור הזק להנדון יותר מכפי הדין, שהיה יוצא, אלו הועד עליו באפן זה על דבר זה בבית דין, ובאור דבר זה עין לקמן בהלכות רכילות בכלל ט', כי שם מקומו.

g) Don't cause the person more harm than is 'normal' (what the Beit Din would advise).

CARD 5: Here we will learn about Ona'at Devarim – the prohibition of saying hurtful words

The pasuk in Vayikra 25:17 teaches us:

וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְיִרְאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֶיכֶם:

*You cannot harm your friend. You should fear Hashem.
I am Hashem Your God.*

The Gemara Bava Metsia 58b teaches that the above pasuk is referring to saying hurtful words about someone. It even compares hurtful words to murder:

A Tanna (Jewish scholar) taught, in front of Rav Nahman bar Yitzchak: Someone who publicly shames their neighbour is as if they have shed blood. They replied: 'You are right, because I have seen the impact of shaming someone on their face - the redness goes away and their face goes pale.

The Shulchan Aruch Choshen Mishpat 228:1 compares hurtful words to theft and concludes it to be even worse than theft:

כשם שאונאה במקח וממכר, כך אונאה בדברים. וגדולה אונאת דברים מאונאת ממון, שזה ניתן להשבון חזר לא ניתן להשבון, זה בגופו חזר בממונו.

Just like a person who overcharges a purchaser, there is also a prohibition against hurting others with words. Hurtful words are worse than taking someone's money unfairly, because it impacts on the victim's self esteem (not just their finances) and cannot be merely returned.

The Gemara Bava Metsia 59a writes, when someone who has been hurt with words cries out. Hashem listens immediately:

Rabbi Eleazar said: 'Since the destruction of the Temple, the gates of prayer are locked (it is more difficult to have our prayers answered). But gates of tears are never locked.

CARD 6: The issue of Genevat Da'at – giving a false impression:

The Gemara Chullin 94a explains:

“Shmuel says, it is forbidden to deceive (gonev daat) people, even non-Jews. It is forbidden to send a non-Jew a thigh (yerech) of an animal with a part that is forbidden to eat (called the gid hanasheh). This is because the non-Jew will think that the Jew sent him a kosher animal but, in truth, that is not the case.”

The Rambam hilchot De'ot 2:6 summarises the prohibition of Genevat Da'at and gives some examples:

ואסור לגנב דעת הבריות ואפלו דעת הנכרי. כיצד. לא ימכר לנכרי בשר נבלה במקום בשר שחטה. ולא מנעל של מתה במקום מנעל של שחטה. ולא יסרהב בחברו שיאכל אצלו והוא יודע שאינו אוכל. ולא ירבה לו בתקרבת והוא יודע שאינו מקבל. ולא יפתח לו חביות שהוא צריך לפתחן למכרן כדי לפתותו שבשביל כבודו פתח וכן כל כיוצא בו. ואפלו מלה אחת של פתוי ושל גנבת דעת אסור, אלא שפת אמת ורוח נכון ולב טהור מכל עמל והוות:

It is forbidden to deceive anyone including non-Jews. For example, you shouldn't sell a non-Jew the meat of a non-kosher animal - pretending that it is kosher... You shouldn't coerce your friend into coming for a meal, when you know they won't accept the invitation. You shouldn't insist on giving a present to anyone when you know they won't accept it. The same applies with all similar matters. It is forbidden to utter a single word of deception or fraud. Rather, you should engage only in truthful speech.

CARD 7: Here we will explore the concept of Rechilut:

Chafetz Chaim, The Prohibition Against Rechilut, Principle 1, Seif 1:

א) המרגל בחברו עובר בלא תעשה, שנאמר: "לא תלך רכיל בעמיר" ועון גדול הוא, וגורם להרג נפשות רבות מישראל, לכך נסמך לו: "לא תעמד על דם רעך". צא ולמד, מה ארע מרכילותו של דואג האדומי, שנהרגה על ידי זה כל נוב עיר הכהנים. ולא זו שכתבנו, הוא מה שכתבתו התורה בפרוש מיוחד לאסור זה, אבל בלאו הכי (בלא זה) יש עוד הרבה לאוין ועשיון אחרים, כמבאר לעיל בפתיחה, עין שם.

Anyone who bears tales about his friend, transgresses the negative commandment of (Vayikra 19:16): "You shall not go talebearing among your people." It is a great sin and leads to destruction.

איזהו רכיל? זה שטוען דברים מזה לזה והולך ואומר: כך אמר פלוני עליך, כך עשה לך פלוני, כך וכך שמעתי עליו שעשה לך, או רוצה לעשות לך. אף על פי שאותו דבר אין גנות על מי שמספר, אף לפי דברי הרוכל, ואלו היו שואלין לו בעצמו, לא היה מכחיש, או משום שהאמת והצדק אתו, או משום שהתכוון באלו הפעולות והדבורים כונה אחרת, אפלו הכי (אף על פי כן) רכיל מקרי (נקרא).

What is "talebearing" [a rachil]? Telling tales from one to another and saying: "This is what so and so said about you. This is what so and so did to you. This is what I heard that he did to you; or wants to do to you." Even if the words are not negative in themselves, it can still be Rechilut.

CARD 8: In this section we will learn about the conditions that PERMIT speaking Constructive Rechilut:

Chafetz Chaim, The Prohibition Against Rechilut, Principle 9:

אם אחד רואה, שחברו רוצה להשתתף באיזה דבר עם אחד, והוא משער, שבודאי יסבב לו על ידי זה ענין רע, צריך להגיד לו כדי להצילו מן הענין הרע ההוא, אך צריך לזה חמשה פרטים שאבארם בסמוך.

If you hear that your friend wants to start a business with someone, and you know that your friend would be harmed, you must tell him, in order to save him from that harm. But the following five conditions must be met:

ואלו הן: א) זהר מאוד, שלא יחליט תכף את הענין בדעתו לענין רע, רק יתבונן היטב מתחלה, אם הוא בעצם רע.

They are:

a) *You must double-check the facts first: that your friend will actually be harmed if they start a business together.*

ב) שלא יגדיל בספורו את הענין לרע יותר ממה שהוא.

b) *You can't exaggerate the matter and make it out to be worse than it actually is.*

ג) שיכוון רק לתועלת, דהיינו, לסלק הנזקין מזה, ולא מצד שנאה על השכנגדו.

c) *Your intention must be to help your friend - and not because you hate the other person.*

ובזה הפרט הג' נכלל גם כן עוד ענין אחר, שמלבד הכוונה, שיכוון לתועלת, ולא מצד שנאה, יתבונן מתחלה, אם תבוא מזה תועלת, לאפוקי (להוציא) ממה שמצוי כמה פעמים, שאפלו אם יאמר לו, לא ישמע לו, וישתתף עמו, ואחר כך כשירגיזו חברו באיזה דבר, אומר לו: יפה אמר עליך פלוני, שאין ראוי להשתתף עמך, וכיוצא בזה, לאנשים כאלו שהוא מכירם, שיש להם מדה רעה זו דרכילות, לא יציר שום היתר, כי הוא מכשיל את העוירים הללו בלא תעשה גמורה דרכילות.

You must be reasonably confident that what you say will bring about the desired result.

ד. אם הוא יכול לסבב את התועלת הזו, מבלי שיצטרך לגלות לפניו עניניו לרע, אין לספר עליו.

d) *If you can achieve the result [in some other way] without having to speak badly, you should do that.*

כל זה אינו מתר, רק אם לא יסבב על ידי הספור רעה ממש לנדון, דהיינו, שלא ירעו עמו ממש, רק שתוסר ממנו על ידי זה הטובה, שהיה עושה עמו השכנגדו, אף דממילא דבר זה הוא רעה לו, מכל מקום מתר. אבל אם יגיע לו על ידי ספורו רעה ממש, אסור לספר עליו, כי יצטרך לזה עוד פרטים, ויבארו לקמן אם ירצה ה' בסעיף ה' ו'. וכל שכן אם הוא רואה, שיסבב על ידי ספורו לנדון רעה רבה יותר מכפי הדין, דאסור לספר עליו. ועין לקמן בסעיף ה', מה שכתבנו שם.

e) *Don't cause the person more harm than is 'normal' (what the Beit Din would advise).*

CARD 9: Here we will learn about embarrassing others in public:

The pasuk in Vayikra 19:17 with Rashi's commentary explains how careful we must be not to embarrass others:

לֹא־תִשְׁנֵא אֶת־אָחִיךָ בְּלִבְּךָ הֹכֵחַ תּוֹכִיחֵהוּ אֶת־עַמִּיתְךָ וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו חֶטָּא

You may not hate your brother in your heart. You should tell someone off if they have done something wrong – but don't commit a sin over him.

Rashi explains what 'don't sin over him' means:

לֹא תִלְבִּין אֶת פְּנֵיו בְּרַבִּים

Even when telling him off, don't embarrass him in public.

The Gemara Bava Metsia 58b compares embarrassing others in public to murder:

תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק: כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים. אמר ליה: שפיר קא אמרת, דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי חוורא.

A Tanna (Jewish scholar) taught, in front of Rav Nahman bar Yitzchak: Someone who publicly shames their neighbour is as if they have shed blood. They replied: 'You are right, because I have seen the impact of shaming someone on their face - the redness goes away and their face goes pale.'

The Gemara Sotah 10b goes as far as to say that Tamar did not want to reveal Yehudah's identity - for that would embarrass him. Even though staying quiet would have meant she would die!*

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים. מנלן? מתמר

Rav Yochanan said, in the name of Rav Shimon Bar Yochai: It's better to be thrown into a fiery furnace, rather than shame someone in public. Where is this learnt from? From the episode of Yehudah and Tamar.

* conditions apply to this statement of the Gemara

www.cleanspeech.co.uk

Daniel Fine - danielpfine@gmail.com | 07392310866
Avrohom Zeidman - az@jgift.org | 07984 320 320

WOHL LEGACY
Empowering Communities
Transforming Lives.

a joint project of

Seed **GIFT**